

پیامدهای سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی

عزیز هدایتی خوشمهر^۱

مریم صمدی^۲

رحیم شهبازی^۳

ابوالفضل قاسم زاده علیشاهی^۴

چکیده:

هدف: پژوهش حاضر، با هدف شناسایی رابطه بین سواد اطلاعاتی با اخلاق حرفه‌ای، میزان تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی انجام شده است.

روش: پژوهش حاضر از نوع کاربردی است. روش پژوهش توصیفی-همبستگی و بطور مشخص مبتنی بر مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری شامل، کلیه کارکنان کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی به تعداد ۳۷۰ نفر می‌باشد. که ۲۵۰ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش از ۴ پرسشنامه استاندارد استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که سواد اطلاعاتی، اخلاق حرفه‌ای و تسهیم دانش در کتابداران در حد بالا، و سرمایه اجتماعی در حد متوسط است. همچنین بین سواد اطلاعاتی با اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و این بدان معنی است که سواد اطلاعاتی بر اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی اثر مستقیم دارد.

نتیجه‌گیری: تقویت سطح سواد اطلاعاتی موجب ارتقای سطح اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی کتابداران کتابخانه‌های عمومی می‌شود. بنابراین مدیران کتابخانه‌های عمومی باید برای تقویت میزان اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی کتابداران سعی در افزایش سواد اطلاعاتی آنان داشته باشند.

واژه‌های کلیدی: سواد اطلاعاتی، اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش، سرمایه اجتماعی، کتابداران.

۱. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران. نویسنده مسئول: ma3ta@yahoo.com

۲. کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران: maryam.1367.samadi@gmail.com

۳. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران: rshahbaz@gmail.com

۴. دانشیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران:

ghasemzadee@yahoo.com

حجم گسترده و بی شمار اطلاعات و به دنبال آن رشد سریع و پیشرفت‌های فناوری‌های اطلاعاتی سبب شده است که بشر امروز در میان انبوهی از اطلاعات^۱ همانند اخبار دیجیتال، الگوهای رفتاری، نظرات، تبلیغات که ممکن است زندگی‌اش را تحت تأثیر قرار دهند و او را دچار دو قطب افراطی‌گرایی یا بی‌اعتمادی نمایند؛ در احاطه اطلاعات باشد (هید، فیستر و مک‌میلان^۲، ۲۰۲۰). گوناگونی منابع اطلاعاتی مانند کتاب، رسانه‌ها و به ویژه محیط‌های مجازی چون اینترنت و وب سایت‌ها سبب شده است افراد در معرض اطلاعات عمیق‌پالایش نشده‌ای قرار بگیرند که ممکن است درباره درستی و نادرستی آن نتوان به یقین رسید (کاشی، نوکاریزی و صنعت‌جو، ۱۳۹۶). انسان با چالش‌های جدی در بهره‌مندی از اطلاعات روبه‌رو گردیده است. این حجم اطلاعات، جامعه امروز را در آستانه ورود به فرهنگ غیر مادی قرار داده است؛ فرهنگی که در آن اطلاعات و شناخت، محور اصلی سنجش‌ها خواهد بود. در این شرایط، تنها سواد خواندن و نوشتن کفایت نمی‌کند، بلکه به منظور استفاده مؤثر از اطلاعات، به مهارت‌های نوینی نیازمند هستیم که با عنوان «سواد اطلاعاتی»^۳ شناخته می‌شود (یاری، ۱۳۹۳). سواد اطلاعاتی مفهومی است که اخیراً بسیار مورد توجه قرار گرفته است (دیک و آموچیزی^۴، ۲۰۲۱). اصطلاح «سواد اطلاعاتی» گاهی اوقات به اشتباه «دستورالعمل کتابخانه» برداشت می‌شود، اما معنای آن واقعاً بسیار گسترده‌تر است. سواد اطلاعاتی تلاش جمعی از کتابداران، متخصصان رسانه‌ها، فن‌آوران و مربیان آموزشی است. این عناصر شامل سواد رسانه‌ای، سواد دیجیتال، سواد خبری و تفکر انتقادی است (هید، فیستر و مک‌میلان، ۲۰۲۰). سواد اطلاعاتی قابلیت است که فرد را در ارزیابی انتقادی اطلاعات به دست آمده و استفاده دقیق، مؤثر و خلاق از آن‌ها به منظور رفع نیازهای اطلاعاتی خویش توانمند می‌سازد به همین دلیل فرد این توانایی را پیدا می‌کند که اطلاعات و آگاهی به دست آمده را در زندگی روزانه پیاده کند و در جهت پذیرش و به کارگیری فن‌آوری اطلاعات که در عصر کنونی نقشی تعیین کننده در زندگی انسان دارد مهارت‌های بیشتری کسب کند (رحمانی‌پور، تابلی و شیخی، ۱۳۹۹). تعاریف متعددی از سواد اطلاعاتی ارائه شده است. در تعاریف ابتدایی، سواد اطلاعاتی تنها شامل مهارت‌های کتابخانه‌ای یا کتاب‌شناسی بود اما در سال‌های اخیر، آموزش سواد اطلاعاتی صرفاً شامل آموزش کتابخانه‌ای یا کتاب‌شناسی یا توانایی استفاده از منابع اطلاعاتی مختلف نیست، بلکه مهارت‌های تفکر انتقادی و تحلیلی بر حسب استفاده از اطلاعات و نیز توانایی خلق ایده‌های جدید از اطلاعات فعلی و دانش قبلی را نیز شامل می‌شود (نادری و همکاران، ۱۳۹۲). زورکوفسکی^۵ عبارت «سواد اطلاعاتی» را پدید آمده از گذار خدمات سنتی کتابخانه‌ها به شیوه‌ای ابتکاری‌تر، تدارک اطلاعات توسط بخش خصوصی و خط مشی‌های لازم با آن می‌دانست (فیضی، لطیفی جلیسه و صادق‌نژاد، ۱۳۹۵). سواد اطلاعاتی در فرهنگ پیوسته کتابداری و اطلاع‌رسانی مهارت در یافتن اطلاعات مورد نیاز، درک چگونگی سازماندهی کتابخانه‌ها، آشنایی با منابع فراهم کننده کتابخانه‌ها (شامل چهارچوب‌های اطلاعات و ابزارهای جست‌وجوی ماشینی) و دانش روش‌های رایج مورد استفاده در جست‌وجو تعریف شده است (میرحسینی و شعبانی، ۱۳۹۳).

¹ Information

² Head, Fister & MacMillan

³ Information literacy

⁴ Dike & Amucheazi

⁵ Zorkovsky

کتابخانه‌های عمومی نهادهایی هستند که در جامعه بین کسانی که تمکن مالی بالای دارند و کسانی که به سختی زندگی خود را می‌گذرانند، تعادل ایجاد می‌کنند. کتابداران عمومی از مهارت و دانش خود برای کمک به مردم در یافتن اطلاعات برای بهبود و غنی‌سازی زندگی‌شان استفاده می‌کنند (موران^۱، ۲۰۲۱). کتابداران از طریق فرآیند فکری، مهارت‌های فنی، پیمایش در دنیای اجتماعی و کسب نتیجه مطلوب سواد اطلاعاتی را تشکیل می‌دهند. در طول تاریخ طراحی و ارائه خدمات و برنامه‌هایی با هدف حمایت از نیازهای سواد اطلاعاتی جامعه در کل به کتابخانه عمومی سپرده شده است. با این وجود، علی‌رغم نقش محوری سواد اطلاعاتی، تحقیقات کمی به درک روش‌هایی که کتابداران عمومی، مجرای بین برنامه و عموم مردم، مفهوم (سواد اطلاعاتی) آن‌ها را تشکیل می‌دهند، اختصاص یافته است (کازوبائو و دیزالوو^۲، ۲۰۲۱). در کتابخانه‌ها، توجه و تمرکز، بیشتر بر کارهای کلیشه‌ای است تا خلاقانه. از طرفی معمولاً کتابخانه‌ها با کمبود نیرو و بودجه مواجه هستند؛ به همین دلیل کتابداران فرصتی برای آموزش و یادگیری سواد اطلاعاتی و پرورش مهارت‌های خود ندارند. کتابخانه‌ها مانند هر سازمان دیگری در عصر کنونی، نیازمند ماندگاری در جامعه هستند و اگر غفلت کنند، به زودی سازمان‌های دیگر نظیر خدمات‌رسانان اطلاعاتی اینترنتی جای آن‌ها را خواهند گرفت (حسن‌زاده، زارعی و هلالیان، ۱۳۹۴).

از جمله مؤلفه‌های دیگر برای پیشرفت سازمان، وجود اخلاق در سازمان و زیرمجموعه آن در افراد است. از جمله شاخص‌هایی که در این پژوهش مورد ارزیابی قرار می‌گیرد اخلاق حرفه‌ای^۳ است. توجه به اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های خدماتی با، اعمال توجه به مباحث اخلاقی تفاوت بسیاری دارد (زرانی و همکاران، ۱۳۹۹). اخلاق اصطلاح جامعی است که در برگرفته‌های گوناگون تجربه کردن و فهم زندگی اخلاقی است. اخلاق حرفه‌ای یکی از شاخه‌های جدید اخلاق است که به مسائل اخلاقی حرفه‌های گوناگون پاسخ داده و برای آن اصولی خاص متصور است. اخلاق حرفه‌ای به مسائل و پرسش‌های اخلاقی و اصول و ارزش‌های اخلاقی یک نظام حرفه‌ای می‌پردازد و ناظر بر اخلاق در محیط حرفه‌ای است (غفاری و زکیانی، ۱۳۹۶). اخلاق حرفه‌ای مجموعه قوانین اخلاقی به دست آمده از ماهیت حرفه یا شغل است (قاسم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲). مدیران لایق همیشه در تلاش‌اند تا اخلاق حرفه‌ای را در میان کارکنان خود افزایش دهند، زیرا آن را لازمه توسعه و پیشرفت سازمان می‌دانند (رضایی و نظری، ۱۳۹۳). در حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی، قوانین و اصول معمولاً بر اعمالی اشاره دارد که انتظار می‌رود در جهت اهداف، مقاصد و الزام‌های حرفه‌ای باشد. مقصود از اخلاق حرفه‌ای مجموعه قواعدی است که باید افراد داوطلبانه و بر اساس ندای وجدان و فطرت خویش در انجام کار حرفه‌ای رعایت کنند، بدون آن که الزام خارجی داشته باشند یا در صورت تخلف، به مجازات‌های قانونی دچار شوند. کتابخانه‌ها به عنوان مراکز فرهنگ و تمدن و نیز کتابداران به عنوان مرکز ثقل مدیریت کتابخانه، از طریق انتقال دانش و اندیشه ملت‌ها در توسعه آرمان‌های والای بشری، نقش بزرگی ایفا کرده‌اند. ارزش‌های سازمانی در سایه تلاش‌های صحیح به ثمر می‌رسند و اصول اخلاقی، چنین کوشش‌هایی را اعتبار بخشیده و از آن پشتیبانی می‌کند (غفاری و زکیانی، ۱۳۹۶). اخلاق حرفه‌ای کتابداران برای هدایت کار، رفع معضلات اخلاقی،

¹ Moran

² Kozubaev & DiSalvo

³ Ethics

تشخیص مسئولیت اخلاقی و غیره از اهمیت زیادی برخوردار است (هو^۱، ۲۰۲۰). همچنین یکی از راه‌هایی که می‌توان از آن برای رفع مشکلات سازمان‌ها جهت استقرار اخلاقیات استفاده کرد، به کار بستن منشور اخلاق حرفه‌ای تدوین شده می‌باشد. اخلاق حرفه‌ای نقش راهبردی در موفقیت معطوف به آینده سازمان دارد و دوری از آن، سازمان‌ها را سخت آسیب پذیر و متضرر کرده است (رضایی و نظری، ۱۳۹۳). تمرکز اخلاق در منشورکاری سازمان‌های امروز، به تنهایی پاسخگوی ناکارآمدی‌های فعلی نیست و باید بطور سیستماتیک، با تمرکز بر اخلاق و کدهای اخلاقی و همچنین کاربرد آن در روند سیاست‌گذاری در سازمان‌ها، مورد توجه قرار گیرد (نجاتی و همکاران، ۲۰۲۱). سازمان‌ها از طرفی، خواهان اخلاق‌اند و از طرف دیگر اخلاق‌ورزی و پایبندی به اخلاقیات را در دسرزا و مانع آفرین می‌بینند و این مهم‌ترین مانع سازمان‌ها در روی آوردن به اخلاق حرفه‌ای است. مشکل عمده سازمان‌ها در این مقام مهارت مواجهه با مسایل اخلاقی سازمان است (رضایی و نظری، ۱۳۹۳).

از سویی دیگر بین اخلاق کاری و تسهیم دانش^۲ در سازمان رابطه تنگاتنگی وجود دارد. امروزه دانش به عنوان یک منبع حیاتی برای کسب برتری رقابتی شناخته شده (فرجی، زارعی و درودی، ۲۰۲۱؛ خراشادیزاده، مهرمنش و یزدانی، ۱۳۹۹) و مدیریت دارایی‌های دانشی، ضرورت بیشتری یافته است. در این راستا، اشتراک دانش، عنصر کلیدی برنامه‌های مدیریت دانش کارآمد و مؤثر است (خاتمیان و پریرخ، ۱۳۸۸). اهمیت اشتراک دانش غیرقابل انکار است. به گونه‌ای که هم اشتراک دانش هم فرایند نحوه اشتراک دانش در نتیجه آن مهم است. تسهیم دانش عنصر مهم موفقیت سازمانی است که به عنوان عمل در دسترس قرار دادن دانش برای دیگران در داخل سازمان، تعریف می‌شود (دورونین، لی و حسن‌شاه^۳، ۲۰۲۰). دانش در سازمان‌های خدماتی نقش مهم‌تری نسبت به سازمان‌های تولیدی دارد (فرجی، زارعی و درودی، ۲۰۲۱). راهبرد استفاده از مدیریت دانش مستلزم این است که اعضا به جای حفظ اطلاعات، آن‌ها را در سازمان‌ها در دسترس دهند و به اشتراک بگذارند زیرا از مهم‌ترین و مشترک‌ترین فرآیندها در ساختارهای مختلف مدیریت دانش، اشتراک دانش است و عوامل مؤثر بر افراد در اشتراک دانش سازمان‌ها، از مهم‌ترین اولویت‌های متصدیان مدیریت دانش در جهان است (کیم چون و سونگ^۴، ۲۰۰۹). دانش موجود در افراد سازمان به دو دسته ضمنی و آشکار تقسیم می‌شود. دانش آشکار را می‌توان به سهولت کسب، ضبط و انتقال داد ولی دانش ضمنی به صورت پنهان در اقدامات روزمره و مدل‌های ذهنی افراد ریشه دارد (حسینی و خداپرستی، ۱۳۹۶). تسهیم دانش از راه‌های مختلفی به موفقیت یک سازمان کمک می‌نماید (احمد و کریم، ۲۰۱۹). طی این جریان موفقیت کتابخانه‌ها به عنوان یک سازمان به توانایی آن‌ها در استفاده از اطلاعات و دانش بستگی دارد. یک متخصص کتابخانه و اطلاع‌رسانی نمی‌تواند فقط به نظرات علمی خود اعتماد کند و فقط زمانی می‌تواند در کار خود موفق باشد که به دانش علمی حاصل از تجارب همکارانش دسترسی داشته باشد و در کنار دانش خود از آن نیز استفاده کند (مظفری و جوکار، ۱۳۹۹). در کتابخانه‌ها نیز مانند هر سازمان دیگر، برای اجرای مدیریت دانش، توجه به منابع انسانی ضروری است. دانش هر فرد به عنوان منبع مولد

¹ Hou

² Sharing knowledge

³ Doronin, Lei & Hassan Shah

⁴ Kim chong and sung

برای خلاقیت و پیشرفت در سازمان است (حسن‌زاده، زارعی و هلالیان، ۱۳۹۴). تسهیم دانش بیش از یک ارتباط ساده و فرایند پیچیده‌ای است (احمد، ۲۰۱۷). بنابراین برای کتابداران ضروری است که برای به دست آوردن صلاحیت‌ها و مهارت‌های جدید که با آن می‌توان دانش جدید را به اشتراک گذاشت با هم به همکاری پردازند (اونیفاده^۱، ۲۰۱۵).

علاوه بر موارد مذکور پژوهش حاضر درصدد بررسی رابطه سواد اطلاعاتی با سرمایه اجتماعی^۲ نیز می‌باشد. از دیگر عوامل مؤثر در فعالیت‌های گروهی و سازمانی، سرمایه اجتماعی است. تحلیل وضعیت سرمایه اجتماعی در هر جامعه‌ای امری ضروری و حائز اهمیت است. زیرا سرمایه اجتماعی برای فهم این مطلب که چگونه عناصر اجتماعی می‌توانند عملکرد افراد را در زمینه دستیابی به اهداف متفاوت تقویت کنند، مفید است (رنجبر، سایبانی و رنجبر گلشواری، ۱۳۹۶). سرمایه اجتماعی عبارت از مجموعه منافع بالفعل و بالقوه‌ای است که با عضویت کنشگران و سازمان‌ها در شبکه‌های اجتماعی به وجود می‌آید؛ به عبارتی مجموعه‌ای معین از هنجارها یا ارزش‌های غیر رسمی است که اعضای گروهی مجاز به همکاری در آن، سهیم‌اند (امانی، عبدالملکی و آهنین جان، ۱۳۹۶؛ به نقل از فوکویاما^۳، ۲۰۰۱). سرمایه اجتماعی بر مدیریت دانش و موفقیت سازمان تأثیر می‌گذارد (سیم و پارک^۴، ۲۰۱۸). نقش سرمایه اجتماعی در جوامع برجسته‌تر از سرمایه فیزیکی و انسانی است. نبود سرمایه اجتماعی پیمودن مسیر توسعه فرهنگی، اقتصادی و امینی را دشوار یا غیرممکن می‌گرداند (نوری، بخارایی و سینایی، ۱۳۹۹). سرمایه اجتماعی را می‌توان حاصل پدیده‌های اعتماد متقابل، تعامل اجتماعی متقابل، گروه‌های اجتماعی، احساس هویت جمعی و گروهی، احساس وجود تصویری مشترک از آینده و کار گروهی در یک سیستم اجتماعی دانست (ایمان، ۱۳۸۹). سرمایه اجتماعی با تقویت روحیه مردم برای چگونگی ارتباط با دیگران، به نوبه خود برای افراد و جوامع، نتایج مثبتی از جمله سازگاری با محیط را به همراه داشته است (اردلان و همکاران، ۱۳۹۴؛ به نقل از برن^۵، ۲۰۰۹). سرمایه اجتماعی موجب تقویت خلاقیت سازمانی و کارایی سازمانی کتابداران کتابخانه‌های عمومی می‌شود (رحیمی، سهیلی و صادقیان، ۱۴۰۰). از سویی دیگر گروهی از اندیشمندان معتقدند که ریشه بسیاری از نابسامانی‌ها و نابهنجاری‌ها در کمبود یا نبود سرمایه اجتماعی نهفته است (رنجبر، سایبانی و رنجبر گلشواری، ۱۳۹۶؛ به نقل از الوانی، ۱۳۸۷). علی‌رغم اینکه سرمایه اجتماعی برای توضیح تعاملات اجتماعی و شبکه‌سازی در شبکه‌های اجتماعی بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد، در مورد اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی اتفاق نظر وجود ندارد و ارزیابی موفقیت آمیز آن دشوار است (جیانگ، ها و لی^۶، ۲۰۲۱).

کتابخانه‌های عمومی در عصر حاضر با چالش‌های بزرگی روبه‌رو می‌باشند. زیرا نقش و خدمات آن‌ها در جامعه دیجیتال بر خلاف گذشته مورد سوال و تردید قرار می‌گیرد. درک سنتی از کتابخانه‌های عمومی به طور انحصاری با کتاب و فرهنگ ارتباط دارد. در حالیکه توسعه جامعه دیجیتال باعث تغییر قابل توجه حرفه کتابداری شده است. زیرا امروزه کتابخانه‌های عمومی به مکانی برای یادگیری غیررسمی و کسب دانش تبدیل شده است که باید زمینه مشارکت همه شهروندان را در

¹ Onifud

² Social capital

³ Fukuyama

⁴ sim & park

⁵ Brone

⁶ Jeong, Ha & Lee

برنامه‌های آموزشی برابر و نوآورانه فراهم کند. در این میان ضعف سواد اطلاعاتی اعضا و ناکافی بودن و به روز نبودن منابع اطلاعاتی از مهم‌ترین چالش‌های کتابخانه‌های عمومی است (پایگاه اطلاع رسانی کتابخانه‌های عمومی، ۱۳۹۹). کتابداران کتابخانه‌های عمومی با سطح پایین سواد اطلاعاتی اطلاعات ناقصی به کاربران انتقال می‌دهند و موجب اشتباه و اتلاف وقت کاربران می‌شوند و این امر مشکلات فراوانی را سبب می‌گردد.

در دهه گذشته، سواد اطلاعاتی تبدیل به موضوعی جهانی شده و اقدامات بسیاری در این راستا در سراسر جهان ثبت شده است (بی.ریدر و نظری، ۱۳۸۳). سواد اطلاعاتی یک بخش مهم از توانایی‌های کتابداران است که پیامدهای زیادی برای آنان دارد. تعریفی که از پیامدهای سواد اطلاعاتی عبارت است از: «مزیت‌هایی که برای شرکت‌کنندگان طی حضور یا پس از حضور در یک برنامه حاصل می‌گردد که ممکن است به دانش، مهارت، نگرش، ارزش، رفتار، شرایط یا وضعیت ارتباط داشته باشد؛ مانند کسب دانش بیشتر درباره نیازهای غذایی، بهبود مهارت‌های مطالعه، پاسخ‌های مؤثرتر به تعارض، کسب یک شغل و ثبات بیشتر» (موسسه یونایتد وی آمریکا، ۱۹۹۴ به نقل از شریفی، ۱۳۸۹). اما تلاش‌های انجام شده در حوزه سواد اطلاعاتی هنوز در آغاز راه است و اثرات و پیامدهای سواد اطلاعاتی به طور منظم مورد ارزیابی قرار نگرفته است و درک پیچیدگی، اثرات بلندمدت، و اهمیت آماده‌سازی افراد برای کار اطلاعاتی مؤثر، پژوهش‌های بیشتری طلب می‌کند (بی.ریدر و نظری، ۱۳۸۳). با توجه به تأکیدی که بر اهمیت سواد اطلاعاتی برای کتابداران وجود دارد و بررسی رابطه سواد اطلاعاتی با پیامدهای آن (اخلاق حرفه‌ای، میزان تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی) می‌توان کمبودها و نقاط ضعف در این حوزه را شناسایی کرد و با برنامه‌ریزی‌های بلندمدت موجبات رفع مشکلات را فراهم نمود. این امر نیازمند پژوهش‌های فراوان در این حوزه می‌باشد. اما بررسی‌ها بیانگر آن است که تاکنون پژوهشی به بررسی سواد اطلاعاتی، اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی به صورت یکجا نپرداخته است و پیامدهای سواد اطلاعاتی به این لحاظ مورد سنجش قرار نگرفته است. بنابراین دیدگاه جامعی در این زمینه در کتابخانه‌های عمومی وجود ندارد. آنچه در این تحقیق مطرح می‌شود بررسی پیامدهای شغلی سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی است. بنابراین در این پژوهش رابطه بین سواد اطلاعاتی و تأثیر آن در اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی بررسی می‌شود. به همین منظور به دنبال این سؤال هستیم که سواد اطلاعاتی با شاخص‌های مذکور در کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی چه رابطه‌ای دارد؟

مرور پیشینه‌ها

خنیفر و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان "تحلیل کانونی رابطه بین سرمایه اجتماعی و سواد اطلاعاتی کارکنان" نشان دادند که ابعاد سرمایه اجتماعی رابطه مستقیمی با مولفه‌های سواد اطلاعاتی دارا می‌باشند. همچنین مولفه شناختی و تشخیصی نیازهای اطلاعاتی در مقایسه با سایر متغیرهای کانونی، بیشترین نقش را دارد.

رضایی شریف آبادی، برادر و ابولقاسم (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان "میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان تهران و ارائه راهکارهایی جهت بهبود وضعیت آن‌ها" به این نتیجه رسیدند که میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان تهران بالاتر از میانگین حد متوسط است.

غفاری و زکیانی (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان "میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای در کتابداران شاغل در کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران" انجام داد و دریافت که، کتابداران مورد مطالعه، از اصول اخلاق حرفه‌ای در وضعیت مطلوبی قرار دارند. پژوهش جعفری، ناصحی و فدایی (۱۳۹۴) با عنوان "بررسی تطبیقی میزان سرمایه اجتماعی در کتابخانه‌های دانشگاهی؛ مقایسه کتابخانه‌های دانشگاه تهران با دانشگاه شریف" نشان داد که میزان سرمایه اجتماعی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه تهران و دانشگاه شریف در سطح به نسبت مطلوبی قرار دارند. همچنین میان متغیرهای جمعیت شناختی با میزان سرمایه اجتماعی کتابداران تفاوت معناداری وجود ندارد.

محمدعلی پور و مرادی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان "اخلاق حرفه‌ای کتابداران (مورد پژوهی: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی" به این نتیجه رسیدند که کتابداران و اطلاع‌رسانان، اخلاق حرفه‌ای را به میزان بسیار بالایی رعایت می‌کنند. پژوهش قاسم‌زاده و همکاران (۱۳۹۲) با عنوان "رابطه اخلاق حرفه‌ای با مسئولیت اجتماعی و پاسخگویی فردی: نقش میانجی‌گری فرهنگ خدمت‌گزاری" نشان داد که سطح اخلاق حرفه‌ای بالاتر از حد میانگین است و اخلاق حرفه‌ای به طور مستقیم باعث افزایش سطح مسئولیت اجتماعی و پاسخگویی فردی در معلمان می‌شود. همچنین اخلاق حرفه‌ای باعث تقویت فرهنگ خدمت‌گزاری می‌شود.

علم آموز کورعباسلو (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان "بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و عملکرد شغلی مدیران دوره متوسطه شهر پارس آباد مغان" به این نتیجه دست یافت که بین سواد اطلاعاتی و عملکرد شغلی مدیران رابطه معنی‌داری وجود دارد.

بهرامی و هرندی (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان "رابطه سواد اطلاعاتی و اشتراک دانش در دانشجویان دانشگاه دولتی" نشان دادند که رابطه مستقیم و معناداری بین تمام خرده مقیاس‌های سواد اطلاعاتی و اشتراک دانش دانشجویان دانشگاه دولتی وجود دارد.

یافته‌های پژوهش وویچوسوفکا^۱ (۲۰۲۰) با عنوان "سرمایه اجتماعی، اعتماد و فعالیت اجتماعی در بین کتابداران: نتایج تحقیقاتی که در ۲۰ کشور در سراسر جهان انجام شده است" نشان می‌دهد که کتابداران دارای سطح متوسطی از سرمایه اجتماعی فردی هستند، اما نسبت به افراد دیگر اعتماد اجتماعی نسبتاً بالایی دارند.

کشیرسگر^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "مطالعه اخلاق حرفه‌ای کتابداران دانشکده‌های وابسته به دانشگاه سانت گج بابا امرآواتی"^۳ به این نتیجه دست یافت که بیش از ۹۵٪ کتابداران از اخلاق حرفه‌ای در کتابداری آگاه می‌باشند.

¹ Wojciechowska

² Kshirsagar

³ Sant Gadge Baba Amravati University

یافته‌های پژوهش همتی (۲۰۱۷) با عنوان "رابطه بین سواد اطلاعاتی و مدیریت دانش در بین دانشجویان و اعضای دانشکده دانشگاه شیراز" نشان داد که بین سواد اطلاعاتی دانشجویان و اعضای هیئت علمی و چهار مؤلفه مدیریت دانش (ایجاد، ذخیره سازی، به اشتراک گذاری و کاربرد) رابطه معناداری وجود دارد.

اونیفاده (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان "اشتراک دانش در میان کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه فدرال نیجریه" انجام داد و یافته‌ها نشان داد که کتابداران در کتابخانه‌های دانشگاه‌های فدرال در نیجریه درک مثبتی از اشتراک دانش دارند اما سطح اشتراک دانش در آنان پایین است زیرا هیچ مشوقی برای اشتراک دانش ندارد.

آدترو و همکاران^۱ (۲۰۱۰) در پژوهشی رابطه بین ادراک خود کارآمدی و سواد اطلاعاتی دانشجویان کتابداری و اطلاع رسانی نیجریه را بررسی کرد. و به این نتیجه رسید که بین ادراک خود کارآمدی با سواد اطلاعاتی ارتباط معناداری وجود دارد و نیز هیچ تفاوت معناداری بین سواد اطلاعاتی دانشجویان زن و مرد مشاهده نشد.

لی و هونگ^۲ (۲۰۱۰) در پژوهشی به بررسی اینکه سواد اطلاعاتی چگونه عملکرد شغلی را در محیط کار افزایش دهد، پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که بین بعد سواد سنتی و سواد رایانه ای با تناسب فرد-شغل رابطه مثبت وجود دارد. بعلاوه تناسب فرد-شغل پیش بینی کننده موثری برای عملکرد شغلی است. در نهایت تناسب فرد-شغل تا حدی رابطه بین سواد اطلاعاتی و عملکرد شغلی را واسطه می کند.

در جمع‌بندی پیشینه‌های پژوهش می‌توان گفت که مطالعات سواد اطلاعاتی اغلب میان گروه‌ها و صنف‌هایی که به نحوی بیشتر از سایر افراد جامعه با اطلاعات در ارتباط هستند انجام شده است. از جمله این گروه‌ها می‌توان به کتابداران، اعضای هیئت علمی و دانشجویان اشاره کرد. بررسی‌های انجام شده در پایگاه‌های اطلاعاتی و تک‌نگاشت‌ها نشان دهنده آن است که پیش از این هیچ پژوهشی به بررسی جمعی متغیرهای مذکور این تحقیق پرداخته است و اکثر آن‌ها یک یا دو متغیر را مورد ارزیابی قرار داده‌اند. بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و تاثیر آن در اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی است.

فرضیه‌ها و مدل مفهومی پژوهش

۱- بین سواد اطلاعاتی و اخلاق حرفه‌ای کتابداران رابطه وجود دارد.

۲- بین سواد اطلاعاتی و میزان تسهیم دانش کتابداران رابطه وجود دارد.

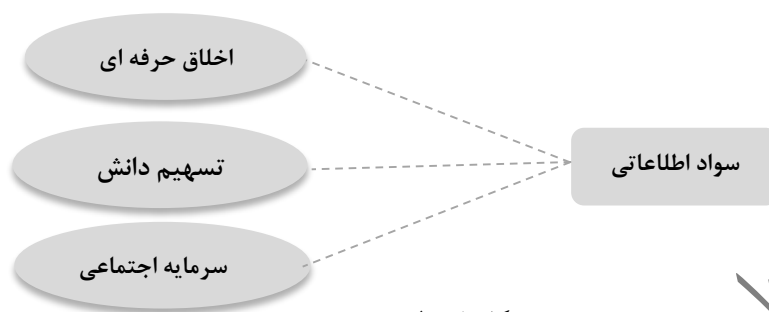
۳- بین سواد اطلاعاتی و سرمایه اجتماعی کتابداران رابطه وجود دارد.

با توجه به مطالب ذکر شده، پیشینه و هدف پژوهش، مدل مفهومی در قالب شکل ۱ ارائه می‌گردد:

¹ Adetor et al.

² Li & Hung

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

از آنجائیکه هدف پژوهش حاضر تعیین روابط علی ساختاری میان سواد اطلاعاتی با پیامدهای **شغلی** احتمالی اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی در قالب مدل مفهومی (شکل ۱) است، پژوهش حاضر از نظر نحوه گردآوری اطلاعات توصیفی و از نوع همبستگی و بطور مشخص مبتنی بر مدل‌یابی معادلات ساختاری است. در مدل تحلیلی تحقیق، سواد اطلاعاتی متغیر برون‌زا و اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی متغیرهای درون‌زا هستند. جامعه آماری شامل کلیه کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی ۳۷۰ نفر در سال ۱۳۹۷ می‌باشد. پرسشنامه مورد استفاده شامل ۶۷ سوال است و هر سؤال به صورت مقیاس پنج ارزشی لیکرت درجه بندی شده (است) از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف). روش نمونه‌گیری، نمونه‌گیری تصادفی ساده است. حجم نمونه با توجه به جامعه آماری و بر اساس جدول تعیین حجم نمونه مورگان ۲۵۰ نفر در نظر گرفته شد. ۲۵۰ پرسشنامه بین جامعه مورد نظر پخش شد و از این تعداد ۲۰۴ پرسشنامه تکمیل گردید. پرسشنامه‌ها بر اساس نرم افزار Spss20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و برای جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش از چهار پرسشنامه استاندارد استفاده شد:

- ۱ - پرسشنامه استاندارد سواد اطلاعاتی (لی و هونگ، ۲۰۱۰) متشکل از سه بعد: سواد سنتی^۱ با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۷۶، سواد رایانه‌ای^۲ با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷۴، سواد اینترنتی^۳ با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰۱؛ که از سؤال ۱ تا ۷ مربوط به سواد سنتی، از سؤال ۸ تا ۱۲ مربوط به سواد کامپیوتری و از سؤال ۱۳ تا ۲۵ مربوط به سواد اینترنتی است.
- ۲ - پرسشنامه استاندارد اخلاق حرفه‌ای (مریک و همکاران، ۲۰۱۳): از سؤال ۲۶ تا ۳۳ مربوط به اخلاق حرفه‌ای است. روایی و پایایی این ابزار در پژوهش بروکی میلان، قاسم‌زاده و یارمحمدزاده (۱۳۹۴) تایید شده است.

¹ Traditional literacy

² Computer literacy

³ Internet literacy

⁴ Meriac et al.

۳- پرسشنامه استاندارد سرمایه اجتماعی (گائینی، ۱۳۹۱): متشکل از سه بعد، عنصر ساختاری، عنصر رابطه‌ای و عنصر شناختی ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۷ محاسبه شده است. از سوال ۳۴ تا ۵۳: سوال ۳۴ تا ۴۰ عنصر ساختاری، ۴۱ تا ۴۶ عنصر رابطه‌ای، ۴۷ تا ۵۳ عنصر شناختی می‌باشد.

۴- پرسشنامه استاندارد تسهیم دانش: این مقیاس شامل ۱۴ عبارت بود که به قصد سنجش تسهیم دانش تهیه شده است. سوالات این بخش از پژوهش (بوک و همکاران^۱، ۲۰۰۵) استفاده شده که سوالات آن براساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت تنظیم گردیده استفاده شده است. پایایی این پرسشنامه در پژوهش قاسم‌زاده، وحدتی و صمدی (۱۳۹۹) تایید شده است.

با استفاده از نرم‌افزار Spss میزان پایایی سوالات سواد اطلاعاتی ۰/۷۶، اخلاق حرفه‌ای ۰/۸۴، تسهیم دانش ۰/۸۶ و سرمایه اجتماعی ۰/۸۱ به دست آمد. مقدار این آماره‌ها نشان می‌دهد که سوالات پرسشنامه همبستگی بالایی با یکدیگر دارند.

یافته‌ها

جدول ۱ توصیف متغیرهای پژوهش را با میانگین و انحراف معیار را نشان می‌دهد در همه پرسشنامه‌ها از مقیاس لیکرت استفاده شده است. میانگین سواد اطلاعاتی نسبت به دیگر میانگین متغیرها بیشتر است. همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۳ ارائه شده است. چنانچه در جدول ۳ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بین متغیر سواد اطلاعاتی با اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی مثبت و معنی‌دار هستند. شدت این همبستگی دو به دو از ۰/۲۷ تا ۰/۵۱ در نوسان است. بیشترین ضریب همبستگی بین اخلاق حرفه‌ای و سرمایه اجتماعی ($r = 0.70$) می‌باشد. همچنین ضریب همبستگی بین متغیر تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی مثبت و معنی‌دار هستند.

جدول ۱. توصیف متغیرهای پژوهش

متغیر	فراوانی	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	حداقل و حداکثر نمره ممکن
سواد اطلاعاتی	۲۰۴	۲	۵	۴/۱۹	۰/۴۴	۱-۵
اخلاق حرفه‌ای	۲۰۴	۲	۵	۴	۰/۵۰	۱-۵
تسهیم دانش	۲۰۴	۲	۵	۴	۰/۵۳	۱-۵
سرمایه اجتماعی	۲۰۴	۱	۵	۳/۶۳	۰/۵۹	۱-۵

جدول ۲. ماتریس کواریانس متغیرهای مکنون $0.1 < ** < 0.05$ *

متغیرها	سواد اطلاعاتی	اخلاق حرفه‌ای	تسهیم دانش	سرمایه اجتماعی
سواد اطلاعاتی	۱			

¹ Bock et al.

اخلاق حرفه‌ای	۰/۲۸**	۱	
تسهیم دانش	۰/۵۱**	۰/۳۶**	۱
سرمایه اجتماعی	۰/۲۷**	۰/۷۰*	۰/۴۴**

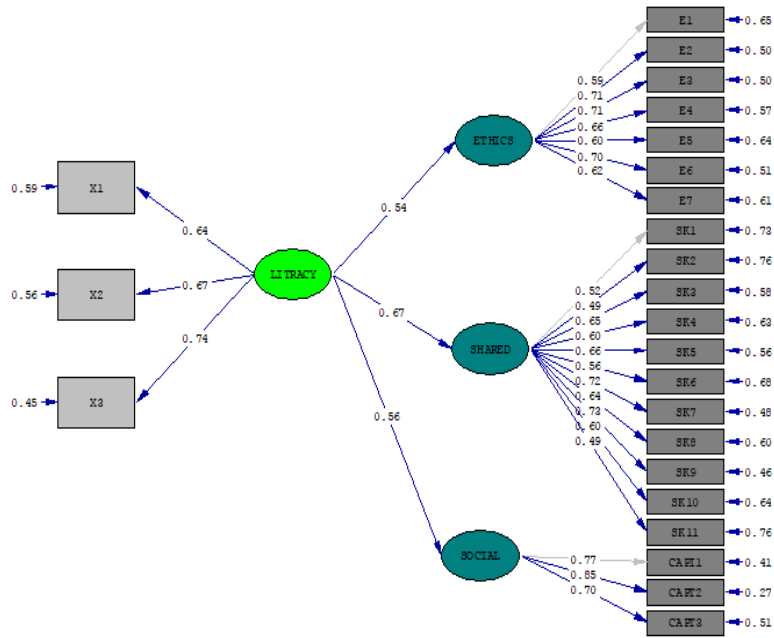
به منظور شناخت هر چه بهتر روابط علی و نحوه تاثیر گذاری سواد اطلاعاتی بر پیامدهای احتمالی آن، مدل مسیر با استفاده از مدل معادلات ساختاری صورت گرفت که نتایج حاصل از تحلیل مدل ساختاری نشان داد: مقدار مجذور خی برای قضاوت در مورد خطی بودن ارتباط سازه های مکنون، برابر با ۵۴۸/۱۳ در سطح معنی داری $p < 0.01$ بدست آمد. مقدار خی دو بر درجه آزادی ۲/۲۰ می باشد. بر اساس این شاخص عدد حاصل این نسبت، نایستی بیشتر از ۳ باشد تا الگو تأیید گردد (کلاین، ۱۳۸۰). با توجه به اینکه نسبت مجذور خی به درجه آزادی کمتر از ۳ می باشد، می توان گفت که داده‌های بدست آمده با مدل فرضی مطابقت دارند. مقدار ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب برابر با ۰/۰۸ می باشد. بر اساس این شاخص اگر مقدار RMSEA برابر با ۰/۱۰ یا بیشتر باشد بر برازش ضعیف تر دلالت دارد (هومن، ۱۳۸۵). سایر شاخص‌های JFI، NNFI، CFI، GFI که هر کدام وجهی از برازش مدل ساختاری را نشان می‌دهند در جدول ۳ آمده است. با توجه به شاخص‌های ارزیابی برازندگی کلی مدل، به ویژه نسبت مقدار مجذور خی که به درجه آزادی برابر با ۲/۲۰، شاخص CFI برابر با ۰/۹۰، شاخص GFI برابر با ۰/۸۷، شاخص IFI برابر با ۰/۹۰، شاخص NNFI برابر با ۰/۸۹، شاخص RMSEA برابر با ۰/۰۸ و سایر شاخص‌ها، می توان گفت مدل نهایی از برازش خوبی برخوردار است:

جدول ۳: شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری کلی

شاخص‌ها	X ²	df	GFI	IFI	RMSEA	NNFI	CFI
مدل‌های نهایی	۵۴۸/۱۳	۲۴۹	۰/۸۷	۰/۹۰	۰/۰۸	۰/۸۹	۰/۹۰

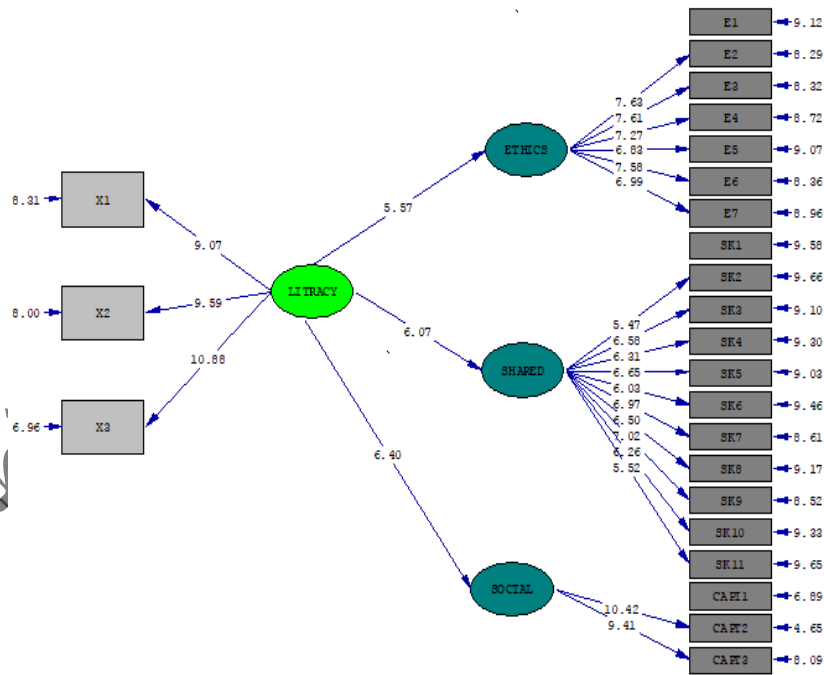
در مدل ساختاری معنی داری ضریب مسیر با استفاده از t (t - value) مشخص می‌شود. چنانچه مقدار t بین ۱/۹۶ الی ۲/۵۷ باشد، ارتباط دو سازه در سطح $p < 0.05$ معنی دار است. اگر مقدار t بیشتر از ۲/۵۷ باشد، معنی داری ارتباط در سطح $p < 0.01$ می باشد. طبق اطلاعات بدست آمده (شکل ۲ و ۳ و جدول ۴)، بیشترین اثر مربوط به سواد اطلاعاتی بر سرمایه اجتماعی با ضریب ۰/۵۶ ($\beta = 0.56, t = 6.40$) مشاهده می‌شود و بعد از آن مربوط به اثر سواد اطلاعاتی بر تسهیم دانش می باشد با ضریب ۰/۶۷ ($\beta = 0.67, t = 6.07$).

¹ Klein

Chi-Square=548.13, df=249, P-value=0.00000, RMSEA=0.08

شکل ۲: خروجی نرم افزار بر اساس ضرایب استاندارد

Chi-Square=548.13, df=249, P-value=0.00000, RMSEA=0.08

شکل ۳: خروجی نرم افزار بر اساس ضرایب t

زودایند ویراستار

نظم‌های معنایی

جدول ۴: مسیر فرضیه ها

نتیجه	T	ضریب مسیر استاندارد	مسیر فرضیه ها
اثر مستقیم دارد	۵/۵۷	۰/۵۴	سواد اطلاعاتی ← اخلاق حرفه ای
اثر مستقیم دارد	۶/۰۷	۰/۶۷	سواد اطلاعاتی ← تسهیم دانش
اثر مستقیم دارد	۶/۴۰	۰/۵۶	سواد اطلاعاتی ← سرمایه اجتماعی

بر اساس معنی دار بودن ضریب مسیر بین سواد اطلاعاتی کارمندان و اخلاق حرفه‌ای با ($\beta = 0/54, t = 5/57$) در سطح $0/01 < P$ چنین نتیجه می‌شود که فرضیه اول (بین سواد اطلاعاتی کارمندان و اخلاق حرفه ای رابطه وجود دارد.) تأیید می‌شود. بر اساس معنی دار بودن ضریب مسیر بین سواد اطلاعاتی کارمندان و تسهیم دانش با ($\beta = 0/67, t = 6/07$) در سطح $0/01 < P$ چنین نتیجه می‌شود که فرضیه دوم (بین سواد اطلاعاتی کارمندان و تسهیم دانش آنان رابطه وجود دارد.) تأیید می‌شود. بر اساس معنی دار بودن ضریب مسیر بین سواد اطلاعاتی کارمندان و سرمایه اجتماعی با ($\beta = 0/56, t = 6/40$) در سطح $0/01 < P$ چنین نتیجه می‌شود که فرضیه سوم (بین سواد اطلاعاتی کارمندان و سرمایه اجتماعی رابطه وجود دارد.) تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه گیری

پس از تعیین سطح سواد اطلاعاتی جامعه مورد بررسی، مشخص شد میانگین سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه عمومی به طور معناداری بالاتر از سطح متوسط است و کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی از سواد اطلاعاتی مطلوبی برخوردار هستند. نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های رضایی شریف‌آبادی، برادر و ابولقاسم (۱۳۹۷)، مرادی و بهرامی‌نیا (۱۳۹۹)، فیضی، لطیفی جلیسه و صادق‌نژاد (۱۳۹۵)، جولین، گراس و لاتهام (۲۰۱۸) و آدترو و همکاران (۲۰۱۰) همسویی دارد و با پژوهش نادری و همکاران (۱۳۹۲) ناهمسو می‌باشد. **سواد اطلاعاتی اکنون در سطح بین‌المللی به عنوان یک شایستگی ضروری برای مشارکت در آموزش، اشتغال و جامعه شناخته شده است (لی و هونگ، ۲۰۱۰)** و آنجا که سواد اطلاعاتی موفقیت در زندگی روزمره، محل کار و مشارکت مدنی فراهم می‌کند، ترویج بهترین روش‌ها برای آموزش سواد اطلاعاتی مهم است (جولین، گراس و لاتهام، ۲۰۱۸). سواد اطلاعاتی را باید چیزی بیش از استفاده از رویه‌های معمول مربوط به مهارت‌های اطلاعاتی دانست. افراد با سواد اطلاعاتی بالا، **از محیط اطلاعاتی خود آگاهی داشته و قادر به درک نیاز خود به اطلاعات هستند** (یولسون-شرشر و برونستین^۱، ۲۰۱۸). رسالت اصلی کتابخانه‌های عمومی، تشخیص و پاسخگویی به نیازها و درخواست‌های مراجعین و رسیدن به رضایت مشتری و جذب هرچه بیشتر کاربران خود است که این امر نیازمند افزایش سطح مهارت سواد اطلاعاتی کتابداران است (مرادی و بهرامی‌نیا، ۱۳۹۹). ضرورت وجود سواد اطلاعاتی در جامعه‌ای مانند کتابخانه، اجتناب‌ناپذیر است، زیرا می‌تواند فرآیند جست‌وجوی اطلاعات، یک جست‌وجوگر را به شدت تحت تأثیر قرار دهد. در این میان، نقش کتابداران به عنوان افرادی که می‌توانند سهم بسزایی در تحقق سواد اطلاعاتی داشته باشند مورد توجه است. نکته قابل تأمل این است که

¹ Yvelson-Shorsher & Bronstein

چنانچه کتابداران سواد اطلاعاتی مطلوبی نداشته باشند چگونه می‌توانند به ایفای این نقش بپردازند (کاشی، نوکاری و صنعت جو، ۱۳۹۶).

شاخص اخلاق حرفه‌ای یکی از شاخص‌های مورد ارزیابی پژوهش است، اخلاق حرفه‌ای تاثیر بسیاری بر فعالیت‌ها و بهره‌وری سازمان دارد و اثربخشی و موفقیت سازمان را ارتقا می‌دهد. اخلاق حرفه‌ای با کاهش تعارض، غیبت و جابجایی کارکنان آنان را مسئولیت‌پذیرتر و متعهدتر به رعایت اصول اخلاقی در سازمان می‌نماید (مهدی‌زاده رستم، راستی لاری و استادزاده، ۱۳۹۹). با توجه به یافته‌های به دست آمده که بیانگر سطح بالای اخلاق در کتابداران مذکور است باید در نظر داشت که نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های کشیرسگر (۲۰۱۸)، غفاری و زکیانی (۱۳۹۶)، قاسم‌زاده و همکاران (۱۳۹۲)، محمدعلی‌پور و مرادی (۱۳۹۴) است. کتابداران باید خود را به تمام اصول اخلاق حرفه‌ای مسلط نمایند تا در نقش‌آفرینی اطلاعات خود کارآمد باشند. بدین ترتیب برای کل بشر سودآورتر می‌شوند (کشیرسگر، ۲۰۱۸). کتابداران آموزش‌دیده‌ای که مسلط به حرفه خود هستند و شناخت کاملی از جامعه مراجعه‌کنندگان و نیازهای اطلاعاتی آن‌ها دارند، اگر امکانات مناسبی داشته باشند، وضعیت اخلاق حرفه‌ای مطلوبی خواهند داشت (غفاری و زکیانی، ۱۳۹۶).

علاوه بر شاخص سواد و اخلاق، شاخص تسهیم دانش نیز یکی از شاخص‌های مورد ارزیابی پژوهش حاضر است. کتابخانه‌ها باید با انجام فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی نسبت به بهبود و تقویت تسهیم دانش، در مسیر رشد علم و دانش گام بردارند، از ترویج و تسهیم دانش و اطلاعات در میان کتابداران حمایت کرده و زیرساخت‌های لازم برای تسهیم دانش در کتابخانه را فراهم کنند (زارعی و مومنی، ۱۳۹۳). کتابداری و اطلاع‌رسانی، حرفه‌ای مبتنی بر کار گروهی و همکاری است. همکاری میان کتابداران عامل مهمی در موفقیت کتابخانه‌ها و رضایت مراجعان آن‌ها می‌باشد. بنابراین فلسفه‌ی دانش در کتابخانه‌ها در صورتی تحقق پیدا می‌کند که اشتراک دانش بین کتابداران صورت گیرد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۷). متقاعد کردن افراد برای اشتراک و تسهیم دانش و تجربه‌هایشان کار ساده‌ای نیست. سازمان باید تلاش کند عواملی را که بر اشتراک‌گذاری دانش تاثیر دارند شناسایی کند و در تقویت مشوق‌ها و از بین بردن موانع اشتراک دانش بکوشد. باید اذعان داشت که تسهیم دانش نیز در جامعه مورد نظر پژوهش در حد بالا و مطلوبی است که این یافته با یافته‌های پژوهش احمدی و اسدی‌تیکانلو (۱۳۹۵) همسو و با اونیفاده (۲۰۱۵) ناهمسو می‌باشد. و با توجه به این نتیجه نیازی به متقاعد کردن جامعه مذکور برای اشتراک‌گذاری دانش وجود ندارد.

شاخص نهایی مورد سنجش این پژوهش میزان سرمایه اجتماعی کتابداران است یافته‌ها حاکی از سطح متوسط این شاخص است. می‌توان نتایج این تحقیق را با پژوهش‌های وویچچوفسکا (۲۰۲۰)، اردلان و همکاران (۱۳۹۴)، خانی (۱۳۹۴)، جعفری، ناخدا و فدایی (۱۳۹۴) مشابه دانست. در دیدگاه سنتی مدیریت توسعه، سرمایه‌های اقتصادی، فیزیکی و انسانی مهم‌ترین نقش را ایفا می‌کنند، لیکن در عصر حاضر مدیران برای توسعه، علاوه بر سرمایه‌های اقتصادی، فیزیکی و انسانی، باید نظر خود را بیشتر به سرمایه اجتماعی معطوف دارند، زیرا بدون این سرمایه استفاده از دیگر سرمایه‌ها به طور بهینه، امکان‌پذیر نیست. در سازمانی که فاقد سرمایه اجتماعی کافی است، سایر سرمایه‌ها ابر می‌مانند و تلف می‌شوند (رنجبر، سایانی و رنجبر گلشواری، ۱۳۹۶).

با توجه به یافته‌های پژوهش، مطابق با فرضیه اول سواد اطلاعاتی اثر مستقیمی بر اخلاق حرفه‌ای دارد یعنی با افزایش سواد اطلاعاتی در کتابخانه میزان اخلاق حرفه‌ای کتابداران نیز افزایش می‌یابد. این یافته با پژوهش آزاده‌قلب و پوررشیدی (۱۳۹۳) و غریب‌زاده، معینی‌کیا و سربند (۱۳۹۸) همسو می‌باشد. بنابراین با افزایش سواد اطلاعاتی کتابداران بر اخلاق حرفه‌ای آنان افزوده خواهد شد. با توجه به فرضیه دوم، سواد اطلاعاتی اثر مستقیمی در تسهیم دانش بین کتابداران دارد یعنی با افزایش سواد اطلاعاتی کتابداران میزان تسهیم دانش آنان افزایش یافته و در سطح مطلوبی قرار دارد این یافته با یافته‌های پژوهش همتی (۲۰۱۷)، هرنندی و بهرامی (۲۰۲۰) همسو می‌باشد. در عصر حاضر که اطلاعات جزو سرمایه‌های انسانی به شمار می‌رود و سازمان‌ها بر اساس قدرت دانش به می‌پردازند، اطلاعات به صورت کالا در آمده و سواد اطلاعاتی به عنوان یکی از ضروریات مطرح می‌شود (حسینی و پوراسدی، ۱۳۹۰). تسهیم دانش است که به صورت آشکار و پنهان سبب جریان یافتن اطلاعات و به ویژه سواد اطلاعاتی در جامعه می‌گردد. با ارتقای سواد اطلاعاتی کتابداران تسهیم این دانش اهمیت بیشتری در ارتقای موفقیت سایر کتابداران خواهد داشت. با توجه به فرض سوم، سواد اطلاعاتی بر سرمایه اجتماعی کتابداران اثر مستقیم دارد به این معنی که با افزایش سواد اطلاعاتی بین کتابداران کتابخانه‌ها میزان سرمایه اجتماعی آنان نیز افزایش خواهد یافت. با توجه به مطالعات و تحقیقات انجام شده سواد اطلاعاتی منجر به افزایش سرمایه اجتماعی کارکنان می‌شود، که این یافته با یافته‌های پژوهش حسین تبار و بریمانی (۱۳۹۸) و خنیفر و همکاران (۱۳۹۷) همسو می‌باشد. با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان اذعان داشت میزان سواد اطلاعاتی، اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی در حد خوبی است و با افزایش سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی میزان اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی آنان افزایش می‌یابد. بنابراین با افزایش سواد اطلاعاتی پیامدهای شغلی آن نیز افزایش می‌یابد (لی و هونگ، ۲۰۱۰).

سواد اطلاعاتی از متغیرهای مهم در ارتقای عملکرد حرفه‌ای کتابداران است. زیرا کتابداران با کسب مهارت سواد اطلاعاتی می‌توانند در ایفای نقش خود در کتابخانه‌های عمومی مؤثرتر واقع شوند. با توجه به نتایج پژوهش، سواد اطلاعاتی پیامدهای بسیار مهمی در زندگی کاری کتابداران خواهد داشت. از جمله این پیامدها اخلاق حرفه‌ای، تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی می‌باشد که یافته‌های پژوهش رابطه مستقیم آن با سواد اطلاعاتی را نشان داد. کتابداران دارای سواد اطلاعاتی دارای چارچوب فکری برای درک، یافتن، ارزیابی و استفاده از اطلاعات بوده و نقش مؤثری در خلق، ارتقا و انتقال و بهره‌برداری دانش داشته و به نوعی دارای تعهد اخلاقی و وجدان کاری نسبت به کار، وظیفه و مسئولیت بوده و اعتماد و تعامل اجتماعی متقابل و احساس هویت جمعی و گروهی بالایی خواهند داشت.

با توجه به نتایج پژوهش پیشنهادهای زیر به مسئولین و مدیران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی ارائه می‌شود:

- (۱) طبق نتایج فرضیه اول، مشخص شد که سواد اطلاعاتی اثر مستقیمی بر اخلاق حرفه‌ای دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود با برگزاری کلاس‌ها، کارگاه‌ها، سمینارها و همایش‌ها به خصوص با محوریت اخلاق حرفه‌ای، سواد اطلاعاتی کتابداران تقویت شود تا به تبع آن اخلاق حرفه‌ای آنان نیز افزایش یابد.

۲) طبق نتایج فرضیه دوم، مشخص شد که سواد اطلاعاتی اثر مستقیمی در تسهیم دانش بین کتابداران دارد. بنابراین به مسئولین فوق پیشنهاد می‌گردد دوره‌های آموزشی مربوط به کتابداران و برنامه‌های لازم جهت ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای کارکنان و تسریع فرآیند توانمندسازی کارکنان راه‌اندازی شود تا به تبع آن تسهیم دانش در بین کتابداران تسهیل شود.

۳) طبق نتایج فرضیه سوم، مشخص شد که سواد اطلاعاتی بر سرمایه اجتماعی کتابداران اثر مستقیم دارد. همچنین میزان سرمایه اجتماعی نسبت به سایر متغیرهای پژوهش پایین‌تر می‌باشد. بنابراین به مسئولین کتابخانه پیشنهاد می‌گردد نسبت به توسعه شبکه‌های ارتباطی کارکنان با یکدیگر به منظور توسعه سرمایه اجتماعی درون گروهی آنان تمهیدات لازم را به کار گیرند. نسبت به تقویت سرمایه اجتماعی در کتابخانه از طریق ایجاد حس اعتماد، همکاری و همدلی در کارکنان به منظور شکل‌گیری گروه‌های کاری غیررسمی در سازمان اقدام کنند. با ایجاد شبکه‌های اجتماعی به منظور به‌روز کردن سواد اطلاعاتی کتابداران و با ارتقای فنون و مهارت‌های لازم از سواد اطلاعاتی به عنوان دروازه ورود به فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات استفاده و در جهت ارتقای سرمایه اجتماعی کتابداران گام بردارند.

و در نهایت با توجه به نتایج پژوهش حاضر، پیشنهاد می‌گردد، پژوهش‌های مشابه در سایر استان‌ها و کتابخانه‌ها انجام شود و مسئولان با در نظر گرفتن نتایج پژوهش‌ها از وضعیت موجود آگاه شده و با عنایت به رسالت کتابخانه‌ها نسبت به رسیدن به وضعیت مطلوب اقدام کنند. لازم به ذکر است که منظور از ارائه این راهکارها و پیشنهادات صرفاً کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان شرقی نیست بلکه سایر کتابخانه‌ها نیز می‌توانند با در نظر گرفتن مطالب مذکور به همراه سایر عناصر قابل بحث و توجه به کتابخانه و کتابدارانی آرمانی تبدیل شوند.

قدردانی

از تمامی کسانی که ما را در انجام این پژوهش یاری کردند مخصوصاً نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (جناب آقای مختار پور و آقای حاصلی) و کتابخانه مرکزی تبریز کمال تشکر و قدردانی را دارم.

فهرست منابع

آزادقلب، سعیده و پوررشیدی، رستم. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی مدیران و رفتارهای اخلاقی مدیران و میزان تاثیر آن بر وفاداری مشتریان (مطالعات موردی: بانک سپه شهر کرمان). دومین کنفرانس ملی پویایی مدیریت، توسعه اقتصادی و مدیریت مالی، شیراز.

احمدی، سیدعلی اکبر و اسدی تیتکانلو، علی اصغر. (۱۳۹۵). بررسی میزان تسهیم دانش در کارکنان شهرداری. فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری، (۲)، ۲۵۵-۲۶۸.

اردلان، محمدرضا، قبری، سیروس، بهشتی‌راد، رقیه و نویدی، پرویز. (۱۳۹۴). تاثیر سرمایه اجتماعی بر تعهد سازمانی (مطالعه موردی: کارکنان دانشگاه رازی کرمانشاه). *فصلنامه مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی*، (۱۰): ۱۰۹-۱۳۲.

امانی، مرتضی، عبدالملکی، جمال و آهین‌جان، اعظم. (۱۳۹۶). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با مدیریت دانش در کارکنان واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی سنندج. *کنگره بین‌المللی علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*. تهران.
ایمان، محمدتقی و جلائیان بخشنده، وجیهه. (۱۳۸۹). بررسی و تبیین رابطه بین مسئولیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی در بین جوانان شهر شیراز. *مجله علمی پژوهشی جامعه‌شناسی کاربردی دانشگاه اصفهان*، (۳۷): ۱۹-۴۲.

بروکی‌میلان، شعبان، و قاسم‌زاده، ابوالفضل و یارمحمدزاده، پیمان. (۱۳۹۵). تعامل سیاست ادراک شده سازمانی و سرمایه روان‌شناختی در پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای. *اخلاق در علوم و فناوری*، (۳): ۱۱، ۹-۲۰.

بی. ریدر، هانلور؛ نظری، مریم. (۱۳۸۳). سواد اطلاعاتی: یک اولویت نوظهور جهانی. *علوم اطلاع‌رسانی*، (۲): ۱۲۰: ۹۷-۱۱۴.

پایگاه اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های عمومی. (۱۳۹۹). *مواجهه با چالش‌های جدید قرن ۲۱ و تبدیل شدن کتابخانه‌های عمومی به مراکز مدرن اجتماعی*، <https://www.iranpl.ir/news/26605>.

جعفری، ناهید، ناخدا، مریم و فدایی، غلامرضا. (۱۳۹۴). بررسی تطبیقی میزان سرمایه اجتماعی در کتابخانه‌های دانشگاهی؛ مقایسه کتابخانه‌های دانشگاه تهران با دانشگاه شریف. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، (۲): ۴۹: ۱۶۹-۱۸۹.

حسن‌زاده، محمد، زارعی، ابراهیم و هلالیان، فاطمه. (۱۳۹۴). رابطه تسهیم دانش با خلاقیت و نوآوری در بین کتابداران کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های تربیت مدرس، آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات و علوم پزشکی تهران. *فصلنامه نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی*، (۳-۴): ۳۶-۲۳: (پیاپی ۱۶-۱۵).

حسینی، اصغر و خداپرستی، بشیر (۱۳۹۶). مدل‌سازی رابطه سرمایه‌های فکری و تسهیم دانش با بهره‌وری نیروی انسانی مطالعه موردی: گمرگ شهرستان ارومیه. *کنفرانس سالانه پارادایم‌های نوین مدیریت در حوزه هوشمندی*، تهران.

حسین‌تبار، مهرداد و بریمانی، ابولقاسم. (۱۳۹۸). رابطه بین سواد اطلاعاتی و سرمایه اجتماعی با رضایت تحصیلی دانشجویان. *فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ((پیاپی ۳۷): ۱۰: ۸۱-۹۹.
حسینی، ناهید و پوراسدی، محمد. (۱۳۹۰). تسهیم دانش و سواد اطلاعاتی: با مروری بر وضعیت مطالعه دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی. *فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی*، (۶): ۷۷-۹۴.

خاتمیان‌فر، پریسا و پریخ، مهری. (۱۳۸۸). بررسی عوامل مشوق و بازدارنده اشتراک دانش در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، (۱): ۱۲: ۲۴۶-۲۲۳.

خانی، فاطمه. (۱۳۹۴). بررسی نقش سواد رسانه‌ای و استفاده از فضای مجازی بر سرمایه اجتماعی در بین کاربران فضای مجازی مطالعه موردی: دانشجویان پیام نور مرکز دولت‌آباد. *سومین کنفرانس ملی جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی*، تهران.

- خراشادیزاده، محمد هادی، مهرمنش، حسن و فتحی، زاداله. (۱۳۹۹). پیش‌آیندها و پیامدهای تسهیم دانش با استفاده از نظریه داده بنیاد. *فصلنامه علمی مطالعات مدیریت صنعتی*، (۹۵) ۱۸: ۷۵۲-۷۶۲.
- خنیفر، حسین، رشید، علی اصغر، حسینی فرد، معصومه و جمشید زهی، یاسر. (۱۳۹۷). تحلیل کانونی رابطه بین سرمایه اجتماعی و سواد اطلاعاتی کارکنان. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، (۱) ۴: ۱-۱۸.
- رحمانی پور، اکبر، تابلی، حمید و شیخی، ایوب. (۱۳۹۹). نقش میانجی سواد اطلاعاتی کارکنان در رابطه بین مهارت‌های ارتباطی مدیران و پذیرش فناوری اطلاعات کارکنان. *فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، (۵۰) (۱۳۹۹): ۲۶-۱۲.
- رحیمی، صالح‌سهریلی، فرامرز و صادقیان، سعدی. (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با خلاقیت و کارآیی سازمانی در بین کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان کرمانشاه. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، (۱) ۷: ۹۹-۱۲۰.
- رنجبر، حمید، سایبانی، حمیدرضا و رنجبر گلشوی، صالحه. (۱۳۹۶). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و تحلیل رفتگی شغلی معلمان تربیت بدنی شهرستان میناب. *فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی*، (۲۰) ۳: ۱۵۱-۱۶۶.
- رضایی شریف‌آبادی، سعید، برادر، رویا و ابولقاسم، سمانه. (۱۳۹۷). میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان تهران و ارائه راهکارهایی جهت بهبود وضعیت آن‌ها. *مطالعات دانش‌شناسی*، (۱۵) ۴: ۲۳-۴۶.
- رضایی، زهرا و نظری، فریبا. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین اخلاق حرفه‌ای با تعهد سازمانی در بین کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان. *اولین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران*، تهران.
- رضوان، آذین، کوبی، مرتضی و بیگدلی، زاهد. (۱۳۸۸). بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان به منظور شناسایی نقاط قوت یا ضعف احتمالی آن‌ها در این زمینه. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (پیام کتابخانه)*، (۳) ۱۵: ۹-۳۷.
- زارعی، ابراهیم و مؤمنی، عصمت. (۱۳۹۳). رابطه تسهیم دانش و نوآوری کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه تربیت مدرس. *فصلنامه دانش‌شناسی*، (۳۱) ۸: ۳۱-۴۲.
- زرانی، فریبا، خنجری، مژده، قوامی، بهاران و بدایعی، سجاد. (۱۳۹۹). اخلاق حرفه‌ای در روان‌شناسی سلامت؛ مروری بر راهنماهای اخلاقی در حوزه سلامت. *مجله پژوهش سلامت*، (۴) ۵: ۲۳۵-۲۴۶.
- شریفی، سمیه. (۱۳۸۹). رویکرد ارزیابی پیامد: تغییر تمرکز پژوهش‌ها از موضوع «کاربر در زندگی کتابخانه» به «کتابخانه در زندگی کاربر». *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، (۳) ۱۳: ۲۷۱-۲۹۱.
- علم آموز کورعباسلو، مریم. (۱۳۹۰). *رابطه بین سواد اطلاعاتی و عملکرد شغلی مدیران دوره متوسطه شهر پارس آباد مغان*، دانشگاه علامه طباطبائی.
- غفاری، سعید و زکیانی، شعله. (۱۳۹۶). میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای در کتابداران شاغل در کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران. *اخلاق زیستی*، (۲۵) ۷: ۷-۱۵.

فیضی، طاهره، لطیفی جلیسه، سلیمه و صادقی نژاد، بالقیس. (۱۳۹۵). سواد اطلاعاتی پزشکان خانواده شهری استان مازندران. مدیریت سلامت، ۲۱ (۷۱): ۹۴-۱۰۶.

قاسم زاده، ابولفضل، زوار، تقی، مهدیون، روح‌اله و رضائی، ادیبه. (۱۳۹۲). رابطه اخلاق حرفه‌ای با مسئولیت اجتماعی و پاسخگویی فردی: نقش میانجی‌گر فرهنگ خدمت‌گزاری. نشریه اخلاق در علوم و فناوری، (۲۸) ۲: ۶۹-۷۶.

قاسم‌زاده، ابولفضل، وحدتی، رقیه و صمدی، مریم. (۱۳۹۹). رابطه با التزام دانشجویان و رفتار تسهیم دانش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز: نقش میانجی خودکارآمدی. نامه آموزش عالی، (۵۲) ۱۳: ۷۱-۹۳.

کاشی، زهرا، نوکریزی، محسن و صنعت‌جو، اعظم. (۱۳۹۶). نقش کتابداران، خدمات اطلاع‌رسانی و میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد در کاهش اضطراب اطلاع‌یابی آنان. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲۰(۴) (پیاپی ۸۰): ۳۰-۵۵.

محمدعلی‌پور، نرگس و مرادی، سکینه. (۱۳۹۴). اخلاق حرفه‌ای کتابداران (مورد پژوهش: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی). مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، (۴) ۲۶: ۱۵۵-۱۶۶.

محمدی، سارا، پورزارع، هدی، ظفرپور امیرآباد، جابری و باقری، مژگان. (۱۳۹۷). تحلیل چند سطحی تأثیر تسهیم دانش بر عملکرد خدمات با توجه به نقش تعدیل‌گر حافظه‌سازمانی (مورد مطالعه: کتابداران کتابخانه‌های شهر اهواز). مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، (۲) ۱۰: ۳۷-۵۸.

مرادی، محمود و بهرامی‌نیا، سارا. (۱۳۹۹). تأثیر سواد اطلاعاتی کتابداران بر رشد سازمانی کتابخانه‌های عمومی. مطالعات دانش‌شناسی، (۲۳) ۶: ۶۳-۹۰.

مظفری، لیلا و جوکار، طاهره. (۱۳۹۹). اشتراک‌گذاری دانش پنهان میان کتابداران کتابخانه‌های عمومی. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، (۱) ۲۶: ۱۷-۴۳.

مهدی‌زاده‌رستم، مهدی، راستی‌لاری، مهدی و استاذزاده، علی‌اکبر. (۱۳۹۹). بررسی اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه اسلام و بررسی مشکلات و چالش‌های رشد اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها. چشم انداز حسابداری و مدیریت، (۵۳) ۳: ۱۲۲-۱۴۷.

میرحسینی، زهره و شعبانی، احمد. (۱۳۹۳). مبانی و روش‌های آموزش سواد اطلاعاتی، نشر سمت.

نادری، منور، شهرآبادی، عفت؛ رضائیان، محسن و هادوی، مریم. (۱۳۹۲). بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در سال ۱۳۸۹. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۲ (آبان ۱۳۹۲): ۶۳۱-۶۴۰.

نوری، جواد؛ بخارایی، احمد و سینایی، عطا. (۱۳۹۹). مطالعه جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی. پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، (۳) ۱۳: ۲۰۳-۲۲۸.

یاری، شیوا. (۱۳۹۰). مروری بر متون سواد اطلاعاتی در ایران. کتابداری و اطلاع‌رسانی، (۱) (مسلسل ۵۳): ۱۴-۱۸۳-۲۱۶.

Adetoro, N., Simisaye, O., & Oyefuga, A. B. (2010). Relationship between perceived self efficacy and information literacy among Library and information science undergraduate in a Nigerian university of education. *Ife Psychologia*, 18(2), 172-191.

Ahmad, F. (2017), "Knowledge sharing in a non-native language context: challenges and strategies". *Journal of Information Science*, Vol. 24 No. 2, pp. 248-264.

Ahmad, F., & Karim, M. (2019). Impacts of knowledge sharing: a review and directions for future research. *Journal of Workplace Learning*.

Bahrami, S., & Harandi, R. J. (2020). The relationship between information literacy and knowledge sharing in students of public university. *SAARJ Journal on Banking & Insurance Research*, 9(2), 4-10.

Bock, G. W., Zmud, R. W., Kim, Y. G., & Lee, J. N. (2005). Behavioral intention formation in knowledge sharing: Examining the roles of extrinsic motivators, social-psychological forces, and organizational climate. *MIS quarterly*, 87-111.

Charband, Y., & Navimipour, N. J. (2018). Knowledge sharing mechanisms in the education. *Kybernetes*.

Dike, V. W., & Amucheazi, O. N. (2021, January). Information literacy education in Nigeria: breaking down barriers through local resources. In *IASL Annual Conference Proceedings*.

Doronin, D., Lei, S., & Shah, S. H. H. (2020). Reconsidering concept of knowledge sharing: search for quality dimensions. *Kybernetes*.

Faraji, Z., Zarei, A., & Doroudi, F. (2021). Determining the components of service value creation in academic libraries through knowledge sharing. *Journal of Studies in Library and Information Science*.

Head, A. J., Fister, B., & MacMillan, M. (2020). Information Literacy in the Age of Algorithms: Student Experiences with News and Information, and the Need for Change. *Project Information Literacy*, 55.

Hemmati, M. (2017). The relationship between information literacy and knowledge management among students and faculty members of Shiraz University. *International Review of Management and Marketing*, 7(2), 372-377.

Hou, X. (2020, March). Overview to the Research on Codes of Professional Ethics for Librarians of China and United States. In *5th International Symposium on Social Science (ISSS 2019)*, 5-8.

Jeong, S. W., Ha, S., & Lee, K. H. (2021). How to measure social capital in an online brand community? A comparison of three social capital scales. *Journal of Business Research*, 131, 652-663.

Jones-Jang, S. M., Mortensen, T., & Liu, J. (2021). Does media literacy help identification of fake news? Information literacy helps, but other literacies don't. *American Behavioral Scientist*, 65(2), 371-388.

Julien, H., Gross, M., & Latham, D. (2018). Survey of information literacy instructional practices in US academic libraries. *College & research libraries*, 79(2), 179.

Kozubaev, S., & DiSalvo, C. (2021). Cracking Public Space Open: Design for Public Librarians. In *Proceedings of the 2021 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 1-14

Kshirsagar, P. (2018). A Study of Professional Ethics of Librarians of Affiliated Colleges of Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati. *International Journal of Information Studies & Libraries*, 3 (1), 25-35.

Li, C. K., & Hung, C. H. (2010). An examination of the mediating role of person-job fit in relations between information literacy and work outcomes. *Journal of Workplace Learning*, 22(5), 306-318.

Meriac, J. P., Woehr, D. J., Gorman, C. A., & Thomas, A. L. (2013). Development and validation of a short form for the multidimensional work ethic profile. *Journal of Vocational Behavior*, 82(3), 155-164.

Moran, M. (2021). Public Librarians and Community Engagement: The Way Forward. In *Hope and a Future: Perspectives on the Impact that Librarians and Libraries Have on Our World*. Emerald Publishing Limited.

Nejati, N., Maetoofi, A., Farhadi Mahalli, A., & Ghaffari, R. (2021). Provide a Model for Evaluating Public Policy with an Emphasis on Professional Ethics. *International Journal of Ethics and Society*, 3(1), 24-32.

Onifade, F. N. (2015). Knowledge sharing among librarians in federal university libraries in Nigeria. In *Information and Knowledge Management*. 5(3), 91-97.

Sim, Y. T., & Park, S. B. (2018). A study on the effects of IT utilization level and social capital on knowledge management, management performance: Focusing on incheon international airport. *The Journal of Industrial Distribution & Business*, 9(11), 77-91.

Wojciechowska, M. (2020). Social capital, trust and social activity among librarians: Results of research conducted in 20 countries across the world. *Library & Information Science Research*, 42(4), 101049.

Yevelson-Shorsher, A., & Bronstein, J. (2018). Three perspectives on information literacy in academia: Talking to librarians, faculty, and students. *College & Research Libraries*, 79(4), 535.

نظام‌های معنایی

Consequences of information literacy for public library librarians

Aziz Hedayati Khoshmehr^{*1}
Maryam Samadi²
Rahim Shahbazi³
Abolfazl, Ghasemzadeh Alishahi⁴

Abstract

Purpose: The aim of this study was to identify the relationship between information literacy and professional ethics, knowledge sharing and social capital of librarians of public libraries in East Azerbaijan province.

Method: The present study is applied. The research method is descriptive-correlation and specifically based on structural equation modeling. The statistical population includes all the staff of public libraries of East Azerbaijan province with 370 people. 250 of them were selected by simple random sampling. Four standard questionnaires were used to collect information in this study.

Findings: The findings showed that information literacy, professional ethics and knowledge sharing in librarians are high and social capital is moderate. There is also a positive and significant relationship between information literacy and professional ethics, knowledge sharing and social capital, and this means that information literacy has a direct effect on professional ethics, knowledge sharing and social capital.

Conclusion: Strengthening the level of information literacy promotes the level of professional ethics, knowledge sharing and social capital of public library librarians. Therefore, public library managers should try to increase their information literacy in order to strengthen the professional ethics, knowledge sharing and social capital of librarians.

Keywords: Information Literacy, Professional Ethics, Knowledge Sharing, Social Capital, Librarian

---

¹. Assistant Professor, Department of Information Science, Shahid Madani University of Azerbaijan, Tabriz, Iran. .

*Corresponding Author: Ma3ta@yahoo.com

2. MA. in Educational Administration, Department of Education, Faculty of Education & Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran: maryam.1367.samadi@gmail.com

3. Assistant Professor, Department of Information Science, Shahid Madani University of Azerbaijan, Tabriz, Iran: rshahbaz@gmail.com

4. Associate Professor of Educational Administration, Department of Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran. ghasemzadee@yahoo.com

زودآیند و پراستاری نشده (نشریه بازیابی دانش و نظام‌های معنایی)